

Ferran Gallego, **El Mito de la Transición. La crisis del Franquismo y los orígenes de la democracia (1973-1977)**, Crítica, Barcelona, 2008.

La història de la transició espanyola que se'ns sol comptar és un mite interessat, la finalitat principal és la de legitimar les deficiències de la nostra democràcia. En aquest llibre, i a partir d'una anàlisi rigorosa del desenvolupament de la política espanyola entre 1973 i 1977, des de la mort de Carrero Blanco a les primeres eleccions democràtiques, i de la forma en què es van negociar els pactes entre el franquisme i l'oposició, Ferran Gallego no només aconsegueix desmuntar aquest mite, sinó que ens descobreix els errors i les renúncies que una esquerra dividida va cometre en una negociació que va fer possible que el bloc social del franquisme salvaguardés l'essencial dels seus privilegis i aconseguís el suport que necessitava per enfrontar-se a uns anys de greu crisi econòmica i social. Aquest llibre no només ens descobreix una història alternativa de la transició, sinó que ens permet entendre de quina manera els errors comesos aleshores expliquen els mals polítics que encara patim

David Ballester, **“Va caure tot Déu” La repressió del socialisme català (Novembre de 1958)**, Arxiu Històric, Fundació Rafael Campalans, Barcelona, 2008.

Fa uns anys, vaig publicar un llibre amb el títol de *Els homes sense nom*. Es tractava d'analitzar i contextualitzar la trajectòria del socialisme català durant la dictadura franquista, especialment des de la seva vessant sindical. El títol volia ser un homenatge a tots els homes i dones que des de qualsevol espectre ideològic s'oposaren a aquell oprobios règim, atès que amb aquestes paraules eren coneguts a l'exili els socialistes que militaven en la clandestinitat a l'interior. L'estudi que ara presento està centrat en un grapat d'ells. Homes de l'MSC i del PSOE, que en els anys més durs per als antifranquistes, passades les esperances de la dècada anterior i abans dels canvis dels anys seixanta, procedents de tots els estrats socials, gosaren militar en la clandestinitat i lluitar contra el règim.

Monfort, Aram, **Barcelona 1939. El camp de concentració d'Horta**, L'Avenç, Barcelona, 2008.

A partir d'un important coneixement de fonts militars fins ara inèdites, aquest llibre perfila amb minuciositat el funcionament logístic de la repressió franquista a la Barcelona de la immediata postguerra, tot explicant com va ser ocupada la ciutat, mostrant com va implantar-s'hi el Nuevo Estado, reconstruint la història del camp de concentració d'Horta i assenyalant la relació d'aquest recinte concentracionari amb les diferents presons de la ciutat. El llibre se situa en l'encreuament de la voluntat de recuperació de la memòria democràtica i la necessitat de dotar-la de coneixements històrics rigorosos sobre l'abast de la repressió política, social i cultural que inicià un llarg temps de silenci.

Risques, Manel, i Marín, Martí, **Montjuïc: Memòries en conflicte. El castell, la muntanya i la ciutat**, L'Esfera dels Llibres, Barcelona, 2008.

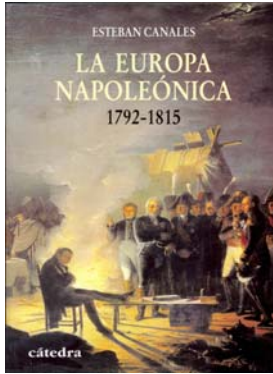
Des de l'any 1641, el castell de Montjuïc inicià el seu camí de defensor de la ciutat davant l'atac de les tropes espanyoles i el mantingué fins a les execucions de 1939-1939, les que vingueren després amb la *Victoria* franquista i les detencions polítiques amb motiu de la vaga de tranvies de 1951. La seva peripècia ha estat llarga, complexa i contradictòria. Cobejat per la seva importància militar en els conflictes dels segles XVII i XVIII, després del bombardeig de mitjan segle XIX seguí la seva habilitació com a presó política i continuà projectant una memòria de mort, tortura i injustícia contra idearis de transformació de la societat i de la ciutat. El Juliol de 1936 no alterà aquesta condició. Ocupat en nom del poble, esdevingué presó política en temps de guerra, i amb l'ocupació franquista fou lloc de memòria de *los Caídos* que purificava l'Anti-Espanya, passant a formar part d'espai de repressió, amb afusellaments selectius de gran contingut simbòlic. La segona part de la història del castell de Montjuïc es proposa explicar com ha mirat la ciutat el castell, quina percepció n'ha tingut –i en té- i fins quin punt aquesta percepció s'ha adequat a la realitat de cada moment. La presència del castell, entorpí, retardà i condicionà l'acció urbanística barcelonina sobre la muntanya i les seves carenes, però mai no va aturar-la, excepte en el moment en que –acabada la Guerra Civil- el Nuevo Estado franquista ho va aturar pràcticament tot per espai de vint anys... De 1960 ençà, *el desarrollismo* que a la ciutat liderà l'alcalde Josep Maria de Porcioles feu passes tímides per recuperar el tremp dels projectes urbanístics sobre la muntanya. Però no seria fins a la recuperació de les il·lusions democràtiques que la ciutat pogué plantejar-se el definitiu assalt a la muntanya i al seu Castell, convertit al final en una mena de supervivent de temps remots, una mena de dinosaure viu però escleròtic que espera la seva ubicació definitiva en un museu. El museu a l'aire lliure dels edificis singulars barcelonins.

Pere Ysàs (ed), **La configuració de la democràcia a Espanya**, Eumo editorial, Universitat de Vic, 2009

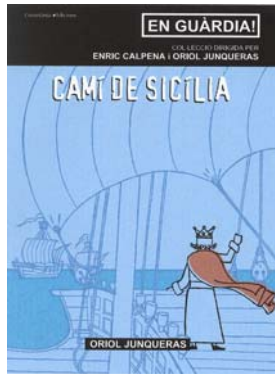
Aquest llibre s'ocupa d'un procés essencial de la història contemporània espanyola i ho fa a través dels treballs de nou reconeguts especialistes que, de diverses perspectives disciplinàries, analitzem el paper que van tenir els principals actors polítics i socials en la configuració de la democràcia a Espanya.

A l'obra s'estudien les eleccions generals de juny de 1977 i el sistema de partits sorgit d'aquests comicis. S'hi analitzen els condicionants del procés d'elaboració de la Constitució de 1978, les similituds amb la de 1931, i l'ambigüitat en la redacció del model d'organització territorial de l'Estat. S'hi explica el paper que van jugar les organitzacions sindicals, disposades a subordinar els seus objectius més específics en benefici de la consecució i consolidació de la democràcia, i les patronals, ben allunyades d'aquesta actitud. S'hi tracta el paper dels mitjans de comunicació i l'absència dels intel·lectuals en les estratègies de la transició. El llibre es clou amb dos articles que analitzen el paper –ben diferent, fins i tot contradictori– de dues institucions amb una influència essencial en la societat espanyola: l'Església Catòlica i les Forces Armades.

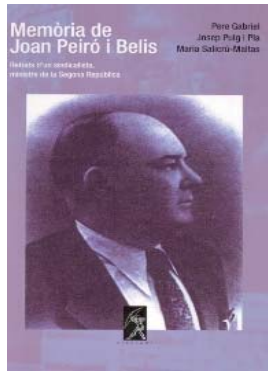
Canales, Esteban; **La Europa Napoleónica 1792-1815**, Càtedra, Barcelona, 2008

Europa va viure, des de l'inici de l'expansió revolucionària francesa (1792) fins al Congrés de Viena (1815), un dels períodes més convulsos i carregats de conseqüències de tota la seva llarga trajectòria, caracteritzat per la constant rivalitat entre Gran Bretanya i França, i l'emergència i caiguda d'una personalitat "avasalladora", Napoleó Bonaparte. La present obra, escrita pel professor Esteban Canales, especialista en la història europea del segle XIX, desenvolupa els esdeveniments d'aquest decisiu quart de segle, el coneixement del qual és necessari per a comprendre per quin motiu es produeix en 1808 la invasió francesa d'Espanya i per a situar la Guerra de la Independència espanyola dintre del més ampli tauler històric europeu. El llibre ofereix una visió panoràmica dels fets militars, polítics, socials i econòmics de l'època i dedica una atenció particularitzada als esdeveniments interns d'alguns dels Estats i àmbits territorials europeus més rellevants.

Junqueras, Oriol, **Camí de Sicília**, Cossetània Edicions, Barcelona, 2008.

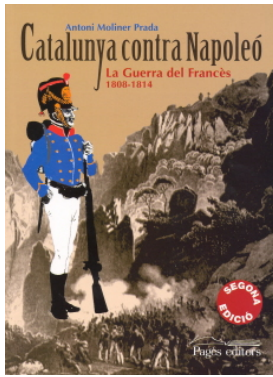
Històricament, Catalunya ha mirat cap al Mediterrani. En Concret, durant el segle XII, els catalans van més enllà de Mallorca (1229) i del País Valencià (1238). Així, Pere el Gran, fill i successor de Jaume I, s'enfrontarà a una de les aliances més poderoses i temibles de tots els temps: França i el Papat. I, tot i així, conquerirà Sicília (1285) i derrotarà l'exèrcit croat que intentarà envair Catalunya

Pere Gabriel, Josep Puig i Pla i Maria Salicrú-Maltas, **Memòria de Joan Peiró i Belis. Retrat d'un sindicalista, ministre de la Segona República**, Galerada, Mataró, 2008.

És un llibre calidoscòpic. Construït des d'una munió de retrats i aportacions, pretén subratllar la figura de Peiró com a home íntegre, obrer autodidacta i dirigent sindical anarquista que fou, que sabé refundre, al llarg de la primera meitat del segle XX, tota una llarga tradició militant del segle XIX. El lector hi trobarà una síntesi de l'aportació més teòrica de Peiró i la seva vida. A més d'una cronologia minuciosa sobre la seva activitat, cal posar en relleu l'explicació ordenada i contrastada sobre l'exili a França, d'ell i els seus, del 1939 al 1948. Com diu l'historiador Pere Gabriel al pròleg, aquest llibre "pretén anar molt més enllà del panegíric, el lament o la nostàlgia".

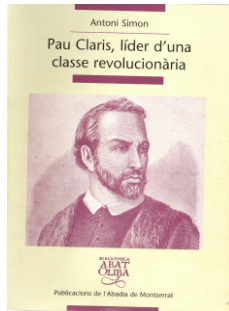
Moliner, Antoni; **Catalunya contra Napoleó, La guerra del Francès 1808-1814**, Pagès editors, Lleida, 2008.

Aquest llibre està pensat per donar una visió més real de la Guerra del Francès i fer intel·ligible a qualsevol lector interessat a descobrir aquesta època tan important de la nostra història. Té una caràcter de divulgació i està escrit amb el rigor de l'historiador. Dóna una visió global de la Catalunya, però també fa una referència concreta a ciutats i comarques. És una història de la guerra del Francès descentralitzada, on apareixen els personatges importants i, sobretot, la gent del poble, que en va ser la protagonista principal. Amb els textos originals de l'època utilitzats al llibre es veu la realitat directa i històrica del moment, que sempre és multiforme, exposada de primera mà amb el propi llenguatge. Per tot això és un llibre atractiu per al lector. Tracta els temes principals de forma raonada, recull tota la bibliografia existent i li dóna sentit. Les diferents interpretacions de la guerra ajuden a veure el conflicte amb la perspectiva correcta. La publicació de Catalunya contra Napoleó coincideix amb el 200 aniversari (1808-2008) de l'inici de la guerra del Francès a Catalunya.

Domènec, Xavier; **Clase obrera, antifranquismo y cambio político**, Catarata, Madrid, 2008

Aquest llibre posa en dubte els relats més tradicionals que redueixen l'explicació de l'arribada de la democràcia a Espanya, durant el període que s'ha vingut anomenant transició, al joc polític entre les elits polítiques del franquisme i del antifranquisme. Segons aquesta perspectiva, aquestes van actuar en un marc de profunda transformació social com producte espasmòdic de la modernització econòmica, iniciada pel règim en els anys seixanta, i van aconseguir establir un consens bàsic que va aplanar el terreny per a la democratització espanyola. Consens, absència de confrontació, reconciliació i bona voluntat de les elits es converteixen així en les claus del canvi polític. L'autor mostra, per contra, com les mobilitzacions socials van impossibilitar els projectes continuistes i reformistes del règim i van condicionar els principals punts de l'agenda política. Es centra en els anys seixanta, moment en el qual es van gestar petits canvis que amb el pas del temps van acabar per ser grans i van afectar a la capacitat del règim per a reprimir la dissidència, van ampliar l'àmbit del possible sota el franquisme i van establir uns primers espais de llibertat. Cobren així protagonisme les gents que van decidir oposar-se i van assolir establir un model de lluita contra el règim que els va permetre passar de la resistència a desafiament i iniciar el camí cap a un nou escenari.

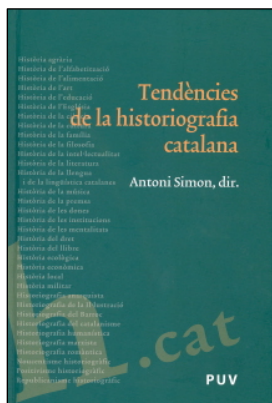
Antoni Simon i Tarrés, **Pau Claris, líder d'una classe revolucionària**, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 2008

Nascut a principis de l'any 1586, Pau Claris formava part d'una generació de la classe dirigent barcelonina que va recollir els fruits del redreçament econòmic i de l'enfortiment institucional català de la segona meitat del segle XVI. Tot i ser una classe dividida en bàndols i faccions, hi havia força elements que la compactaven políticament: una arrelada cultura constitucionalista, una forta vinculació a les institucions pròpies de la formació històrica catalana i uns densos lligams familiars, els quals podien ser font de disputes però també de solidaritats. Durant els anys 1640-1641, Pau Claris i una classe conscient de les seves funcions públiques i dirigents van reaccionar contra les directrius i la pràctica política del govern central de la monarquia espanyola, que repetidament havien violentat les vides, hisendes i honres dels naturals catalans, i que també amenaçaven amb desvirtuar el règim de llibertats que els identificava com a comunitat política. Des d'una perspectiva actual, la ferma actitud resistencialista de Pau Claris –que personalment la Cort de Madrid li féu pagar ordint un més que probable assassinat polític- pot ser valorada i interpretada de maneres prou distintes, però el que resulta indiscutible és que, tant a curt com a llarg termini, aquesta actitud resistencialista marcà d'una manera decisiva les relacions de la formació històrica catalana amb l'estat hispanocastellà en construcció dels temps moderns.

Antonio Espino, **Miquelets i Sometents al front de l'Ebre durant la Guerra de Successió (1705-1714)**, Editorial Rafael Dalmau, Barcelona, 2008.

En el context general de la guerra de Successió, la ribera de l'Ebre va ser un front molt particular, ja que la seva defensa va recaure en mans de tropes anomenades irregulars, com ara el sometent, els voluntaris i, sobretot, els miquelets (o fusellers de muntanya). De fet, en el present llibre defensem que aquestes tropes poden ser considerades auxiliars de les tropes regulars, i que mereixen molta més atenció per part dels historiadors, així com el coneixement i el reconeixement, del públic en general.

Antoni Simon i Tarrés (dir.), **Tendències de la historiografia catalana**, Universitat de València, 2009

El llibre que fem a mans al lector, fruit d'un treball col·lectiu dirigit per Antoni Simon, vol ser fonamentalment una eina per a la docència i per a la recerca històrica. El volum presenta, a través d'una cinquantena d'entrades, una visió global de l'evolució de la historiografia catalana, una panoràmica que abasta des de les cròniques medievals fins als debats generats per la producció històrica més recent i que dona compte de les interrelacions entre la recerca històrica i les aportacions d'altres disciplines.

Es tracta, doncs d'una obra que proporciona un coneixement sintètic de les distintes tendències historiogràfiques derivades de la creixent especialització i internacionalització de la historiografia catalana.

Gemma Rubí (ed.), **De la revolta a la destrucció: Manresa i la Catalunya central a la Guerra del Francès**, Miscel·lània d'Estudis Bagençs, Manresa, 2009

La celebració del bicentenari de la Guerra del Francès ha despertat un interès ciutadà i mediàtic molt notable, i ha generat un allau de producció historiogràfica ben encomiable. La demanda social és i continua essent molt gran perquè estem davant d'uns esdeveniments que constitueixen l'albada de la nostra història contemporània, i malgrat aquesta importància, no en tenim encara una visió completa. Aquest llibre vol respondre a aquesta demanda fent-ho des de la perspectiva de la vivència de la gent del Bages i de la Catalunya central en un temps de guerra i de revolució, i de la memòria que en restà més enllà d'aquell conflicte.

Jordi Figuerola i Isabel Juncosa; **L'Església catalana durant el franquisme (1939-1975), Apunts per a una història**; Vol. III Editorial Claret , Barcelona, 2008.

Des del “nacionalcatolicismo” fins als aires de l’aggiornamento del concili Vaticà II, des dels capellans addictes al règim victoriós fins als rectors de parròquies i a les comunitats de religiosos que obriren els seus locals per a la cultura catalana i per a les reunions clandestines dels opositors al dictador, hi ha hagut un llarg, difícil i penós trajecte, que hem volgut esbrinar en aquestes cròniques dels bisbats de Catalunya. Hem cregut que valia la pena conservar la memòria històrica dels anys de la

dictadura franquista com a contribució a l’estudi de l’evolució del sentiment i de la vivència religiosa de la gent dels nostre país.

No es tracta d’un relat minuciós i exhaustiu sobre l’evolució de l’Església catòlica catalana durant el franquisme (ens manca encara perspectiva històrica), sinó d’una primera aproximació i d’una recollida de dades que pugui ajudar més endavant a una recopilació més completa i definitiva.

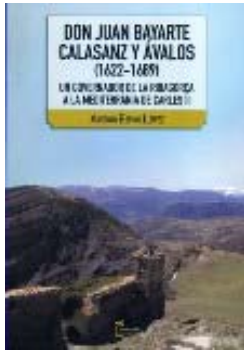
La nostra història no pot ser entesa plenament sense conèixer l’evolució del fet religiós en la nostra societat, i, per tant, en els bisbats de Catalunya

Santiago Izquierdo i Gemma Rubí (coords.), **Els orígens del republicanisme nacionalista. El Centre Nacionalista Republicà a Catalunya (1906-1910)**, Centre D'Història de Catalunya, Barcelona, 2009

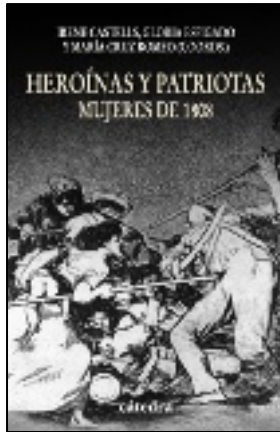
El Llibre que teniu a les mans és el resultat del treball d'un equip de recerca coordinat pels professors Santiago Izquierdo (UPF) i Gemma Rubí (UAB) desplegat per tot Catalunya. El principal objectiu perseguit ha estat esbrinar els orígens històrics del republicanisme nacionalista o del nacionalisme republicà a partir de la formació del Centre Nacionalista Republicà (CNR), del qual sabíem que existia a Barcelona, però n'ignoràvem la presència a la resta de Catalunya. Amb la seva lectura, el lector es farà bona idea el per què el catalanisme i el republicanisme acabaren confluint en les sigles d'Esquerra Republicana de Catalunya, el partit hegemònic a Catalunya durant la Segona República. A més, acabarà entenent el per què el catalanisme polític és plural i per què des de principi del segle XX adoptà una vena republicana indiscutible.

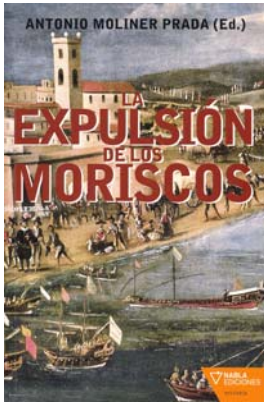
Antonio Espino, **Don Juan Bayarte Calasanz y Ávalos (1622-1689) Un governador de la Ribagorça a la Mediterrània de Carles II**, Editorial Ripacurtia monografies, Centre d'estudis Ribagorçans, 2009.

Don Juan Bayarte Calasanz y Ávalos, nascut a Benavarri el 1622 i mort a Eivissa el 1689, on ocupà els càrrecs de governador i capità general de l'illa des de 1684, després d'exercir-los a Menorca dues vegades (1664-1671 i 1681-1684), és un il lustre desconegut. Els seus primers càrrecs polítics i militars se situen a la Ribagorça, terra natal, però l'ambició política i militar, a més de les seves dificultats econòmiques, van impulsar el personatge a reclamar un destí de governs en altres latituds. Va ser així que Juan Bayarte es va transformar en un dels principals governadors de Menorca i Eivissa en la segona meitat del segle XVII. Juan Bayarte no només es preocupà de la situació defensiva d'ambdues illes, en constant perill de caure en mans dels enemics de la monarquia hispànica, sinó que també ho va fer respecte del benestar econòmic dels eivissencs, procurant explotar millor la principal riquesa de l'illa: les seves salines

Irene Castells, Gloria Espigado y Mª Cruz Romeo (coord), **Heroínas y Patriotas. Mujeres de 1808**, Cátedra, 2009

La guerra que afectó a España y a Portugal a principios del siglo XIX se inserta en un ciclo de grandes transformaciones para el mundo occidental, pergeñadas en la Europa enciclopedista y reveladas políticamente en la Revolución francesa de 1789 a la que sucede el orden napoleónico. Siendo un periodo de atención preferente por parte de la disciplina histórica, se ha relegado sistemáticamente, empero, la experiencia femenina como escasamente significativa para la explicación de este proceso. Sin exaltaciones, el presente libro constituye una indagación sobre algunas mujeres implicadas en la guerra que asoló la Península ibérica en 1807-1808, sobre sus modalidades de participación y sobre los significados y leyendas que en torno a ellas se fueron elaborando ya entonces. La materia de este libro es también la trama de representaciones del pasado que a lo largo de doscientos años han ensalzado interesadamente ciertos comportamientos femeninos, al tiempo que silenciaban otros, y han creado verdaderos iconos míticos, trasunto de la nación española.

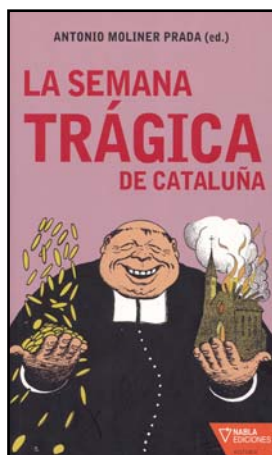

Antoni Moliner (ed.), **La expulsión de los Moriscos**, Nabra-Ediciones, Barcelona, 2009

Este año se cumple el cuarto centenario de la expulsión de los moriscos ordenada en 1609 por el duque de Lerma, valido del Rey Felipe III. El centenario es una buena ocasión para conocer mejor el grado de asimilación que tenían las diversas comunidades moriscas, muy diferenciadas entre sí, analizar el fracaso de la política asimilista y las motivaciones de su expulsión, que tuvo sin duda un carácter profiláctico. Ésta no fue inevitable, ni fue una exigencia de la sociedad cristiana mayoritaria, ni el final de un proceso anunciado, sino impuesta desde arriba y aceptada sin entusiasmo y en ocasiones con resistencia

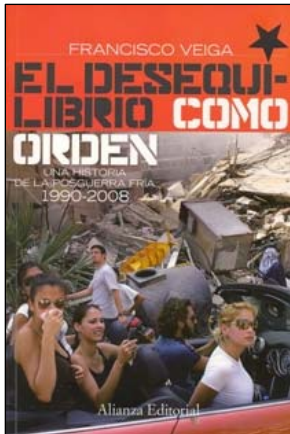
pasiva. Se convirtió simplemente en “una Razón de Estado”.

Este libro de Nabra-Ediciones ofrece al lector la comprensión del problema morisco desde el conocimiento de sus comunidades y cultura. Explica las claves de su expulsión y contempla la cuestión morisca dentro de la Historia de la España Moderna de los siglos XVI y XVII, sin olvidar su supervivencia en el Norte de África tras su expulsión. En el libro colaboran once prestigiosos expertos en moriscología de diversas universidades y centros de investigación.

Antoni Moliner (ed.), **La Semana Trágica de Cataluña**, Nabla-Ediciones, Barcelona, 2009

Este libro proporciona al lector las claves interpretativas de la Semana Trágica de Barcelona y la repercusión que tuvo la revuelta en las distintas localidades catalanas, aspecto insuficientemente tratado en la mayoría de los estudios anteriores. Analiza las diferentes modalidades de protesta utilizadas en las ciudades, no solo ataques a las iglesias y conventos sino a ayuntamientos, juzgados y cuarteles de la Guardia Civil, resortes de la autoridad del Estado y de la Iglesia. El desafío del Estado se manifestó en el intento de anular las comunicaciones, interceptando trenes o cortando los cables telegráficos y telefónicos. El libro también plantea cuestiones candentes, como el caso de Ferrer i Guàrdia, la reacción internacional que se produjo ante su ejecución o la posición que tuvo la Patronal ante los acontecimientos de 1909 y reconstruye la imagen de la Semana Trágica que ha llegado hasta nosotros a través de la prensa gráfica y el cine.

Francisco Veiga, **El desequilibrio como orden. Una historia de la posguerra Fría (1990-2008)**, Alianza Editorial, Madrid, 2009.

El periodo estudiado en este libro ya es historia, con la peculiaridad de que todos y cada uno de los años que lo integran todavía están presentes en la memoria del lector adulto. La descomposición de la Unión Soviética en 1991 supuso la puerta de entrada real al siglo XXI abriendo el mundo a profundas transformaciones que se han producido en un periodo de menos de veinte años. Ésta es la crónica de esos cambios a todos los niveles: estratégicos, económicos, tecnológicos, sociales, incluso morales. Pero para diciembre de 2008 había quedado claro que ese ciclo había concluido, con el fracaso en los intentos por imponer un nuevo orden geoestratégico mundial y una globalización basada en el neoliberalismo. El autor apunta claves del pasado inmediato, útiles para entender el futuro cercano: la política de bloques del siglo XX ya no es concebible, la implosión es generalizada y a todos los niveles y, por tanto, la crisis no es sólo económica y necesitará reconversiones estructurales para ser superada.